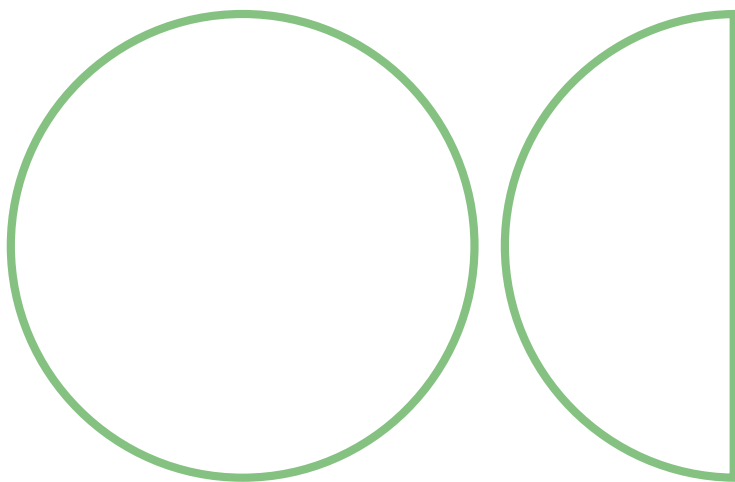

L'opinió del Cercle

Respostes a la temptació populista europea

Maig 2019

Després de les recents eleccions legislatives, en pocs dies celebrarem europees i municipals, així com autonòmiques en dotze comunitats. Unes setmanes en què s'haurà decidit la pròxima legislatura política a tots els nivells, des del municipi a la Unió Europea. Aquest nou cicle electoral arriba en un moment determinant: superats els pitjors moments de la crisi, el seu llegat, en forma de malestar social i deteriorament de la política tradicional, comporta la temptació populista que amenaça els fonaments mateixos de les nostres democràcies liberals.

Aquesta amenaça afecta la pràctica totalitat de països occidentals, enfrontats a l'extraordinari repte de governar la globalització, conduir la revolució tecnològica i reduir la desigualtat. Unes exigències a les que només es pot respondre des de comunitats supranacionals, com la Unió Europea. Per això, de l'encert de les institucions europees en els propers cinc anys depèn, en molt bona mesura, la nostra democràcia, progrés econòmic i cohesió social.

A més, la irrupció de la Xina com a actor central en l'escenari global, sacseja els lideratges i equilibris tradicionals i amenaça amb una inestabilitat que té en les guerres comercials el seu exemple més paradigmàtic. Un escenari que requereix d'una posició cohesionada de la Unió Europea. Es tracta de tenir veu en aquest nou ordre global, preservant la personalitat del model social europeu.

Tanmateix, les institucions europees pateixen la mateixa crisi de credibilitat que les diverses democràcies nacionals que les conformen. **El repte, però, és més preocupant en el cas de la Unió, ja que el projecte europeu és més fràgil i recent. És per aquest motiu que el gran objectiu al llarg dels propers cinc anys ha de ser l'enfortiment de les institucions de la Unió. Només d'aquesta manera es podrà respondre a la temptació populista que avui sobrevola Europa.** A aquest propòsit ha de contribuir de forma determinant la política i la societat espanyola.

La innovació política que necessitem: una nova cultura política de la negociació i l'acord per a la governabilitat després del 28-A

La innovació que es predica per a l'empresa i la societat també afecta la política. El repte innovador de la política espanyola després de les eleccions del passat 28 d'abril és entendre que el nou escenari multipartidista exigeix crear una nova cultura de la negociació i l'acord polític. Només d'aquesta manera podrem aconseguir una governança estable que eviti la temptació populista.

El pluralisme partidista del nou Parlament no és una anomalia. Reflecteix la diversitat de la ciutadania espanyola i, també, respon a aquesta fragmentació política pròpia dels nostres temps. Enrere han quedat dècades d'un bipartidisme imperfecte que afavoria l'estabilitat parlamentària i governamental. **Ara aquesta estabilitat i governabilitat l'hem de buscar en la cultura de la negociació i l'acord.**

La major dificultat per gestionar el nou Parlament no pot constituir un obstacle insalvable per desenvolupar l'acció de govern que requereix tant la conjuntura com els objectius de llarg termini. El nostre escenari polític s'assembla, en bona mesura, al que es dona en molts països de la Unió Europea. En alguns, com és el cas d'Holanda, el pluralisme partidista és present des de la postguerra. Aquest tret no ha estat un obstacle per a l'estabilitat i la governança en la mesura que ha desenvolupat una forma d'entendre i gestionar la política a través de la cultura de la negociació i l'acord entre diferents. Aquesta és la innovació que ara ha d'incorporar la política espanyola.

Dos són els grans reptes als quals s'enfrontarà el nou Parlament i Govern en la pròxima legislatura: d'una banda, consolidar una economia encara fràgil; de l'altra, donar resposta al conflicte territorial. A aquestes dues qüestions ens hem referit des del Cercle d'Economia en els últims anys.

Tot i el bon comportament a nivell macro de l'economia espanyola, la xifra d'atur, malgrat la seva notable reducció, segueix resultant inacceptable. Succeeix el mateix amb la precarietat i deteriorament generalitzat de les condicions laborals de determinats col·lectius, especialment per a les generacions més joves. Al seu torn, des de les empreses també tenim el repte d'aprofundir en aquelles

estratègies i actuacions que permetin afrontar les exigències de la transformació digital.

Pel que fa a la qüestió catalana, al maig de 2018 vam donar a conèixer l'Opinió d'Actualitat "[Propostes per modificar l'autogovern de Catalunya i el funcionament del model territorial d'Estat](#)". Vam presentar aquestes propostes també a Madrid, on van ser rebudes amb interès per una nombrosa assistència de persones de diferents àmbits socials i polítics. L'any transcorregut des d'aleshores no ha fet més que confirmar la necessitat d'avançar en les línies apuntades en el document.

Davant d'aquesta nova legislatura, **el protagonisme resideix ara en els partits polítics. Només a ells correspon teixir les aliances per garantir l'estabilitat que requereixen les circumstàncies.** Al seu sentit de la responsabilitat i de la transcendència del moment, volem apel·lar des del Cercle.

Però, com hem esmentat a l'inici, l'objecte central d'aquesta Opinió d'Actualitat se situa a Europa.

La Unió Europea és, també, la nostra realitat immediata. Per a alguns, és l'origen de molts dels mals, ja sigui per la seva gestió econòmica de la crisi, per les seves polítiques migratòries o per la pèrdua de la identitat nacional dels seus estats membres. Per a d'altres, en canvi, és la gran referència i l'esperança per governar la revolució

tecnològica, frenar els excessos d'una economia globalitzada, consolidar l'estat del benestar i assolir els Objectius de Desenvolupament Sostenible marcats per l'Agenda 2030.

El paper d'Espanya i del seu nou govern ha de guanyar protagonisme en la nova legislatura europea. Les circumstàncies del moment reclamen un paper més actiu i determinant de la nostra política i la nostra societat en els assumptes europeus. Però, per aconseguir-ho, el govern ha d'elaborar una política espanyola per a Europa. Sense ella, la nostra influència continuarà sent menor de la que ens correspon per la nostra dimensió dins de la Unió Europea. Tenim una oportunitat que no podem desaprofitar.

Davant el 26-M: respostes a la temptació populista

Les eleccions al Parlament Europeu estan despertant una expectació molt superior a la d'anteriors convocatòries. I el cert és que les diferències entre unes i altres opcions són més rellevants que mai ja que, **en aquesta ocasió, no es tracta únicament de l'orientació política que ha d'adquirir la Unió en els propers cinc anys. El que es discuteix és el propi sentit i continuïtat del projecte europeu tal com l'hem conegut.**

Des de l'anterior convocatòria electoral, el 2014, la Unió s'ha vist sacsejada per diverses dinàmiques, algunes de les quals han alimentat el sentiment antieuropeista que estimula opcions polítiques de caràcter radical.

- A. **La crisi social i política.** En bona mesura, des d'una perspectiva macro, la gravíssima crisi econòmica es pot considerar com superada. No obstant això, aquesta crisi s'ha traslladat a la societat i la política, deixant-nos una herència en forma de malestar social i de desafecció, quan no de ruptura amb la política tradicional.

La pèrdua de confiança en el futur i la recerca d'empara i certesa en les institucions més properes i conegudes alimenta aquest creixent nacionalisme.

- B. **La immigració.** La intensitat del flux migratori, especialment com a conseqüència del conflicte bèl·lic a Síria, la seva ineficient i confusa gestió i la manca de compromís mutu entre els Estats membres de la Unió, ha estimulat el discurs d'arrel xenòfoba que proposa un retorn a un passat millor i que, suposadament, ha estat arrabassat per la UE.
- C. **Més enllà de la divisió est/oest.** Durant anys s'ha vingut assenyalant, especialment des dels països nòrdics, que es donava una insalvable fractura nord/sud a la Unió Europea. Posteriorment, aquesta semblava desplaçar-se a l'eix est/oest. Sent justificada la preocupació pel que representa el denominat Grup de Visegrad, la realitat s'agreuja en la mesura que l'eix es desplaça cap a estats tradicionalment europeistes, fins i tot fundadors del projecte europeu. Comença a emergir una certa fractura territorial (rural vs. urbana) i generacional (joves vs. grans) en la gran majoria de societats europees.

Per contra, també cal ressenyar diverses dinàmiques positives que s'han produït en l'últim lustre.

- D. **La gestió de la crisi de l'euro.** En aquest període s'han descartat els pitjors escenaris que es presagiaven. Malgrat els riscos que encara romanen, la Unió ha pogut conduir la crisi, reforçant l'euro i les institucions de regulació i supervisió financera.
- E. **La gestió del Brexit.** La probable sortida del Regne Unit ha constituït, segurament, la sacsejada més gran al projecte d'integració europea des de la signatura dels Tractats de Roma el 1957. No obstant això, aquesta enorme amenaça ha impactat de manera més negativa al Regne Unit, mentre que, per a la Unió, s'ha convertit en un factor de cohesió i en un avís per, arribat el cas, prevenir o afrontar iniciatives similars en altres territoris de la UE.
- F. **L'inici del que pot ser una innovadora política antitrust.** La crisi del multilateralisme ha suposat un cop al projecte europeu. No obstant això, es perceben senyals que aquesta amenaça es pugui convertir en una gran oportunitat. Si es confirma la voluntat per abordar la regulació de les grans multinacionals tecnològiques, es reforçaria el paper d'Europa al món i de la Unió com a model de governança internacional. Obrir el mercat i acabar amb les posicions monopolístiques podria estimular la indústria europea, beneficiar els ciutadans, augmentar els ingressos fiscals, i defensar la privacitat de les persones.

- G. **El compromís de l'europèisme moderat.**
 Davant l'amenaça que representen els partits de tall xenòfob o antieuropeista, s'observa un major compromís de la ciutadania moderadament europeista. Una tendència que, en cap cas, pot restar urgència a la necessitat de conformar un projecte europeu creïble per als ciutadans.

En aquest context de dinàmiques confrontades, la propera convocatòria electoral té una gran transcendència. Segurament serà la primera ocasió en què llegirem els resultats en clau genuïnament europea, analitzant si s'han imposat els que pretenen una millor Europa o bé aquells que aspiren a menys Europa.

Sens dubte, la coincidència al nostre país de les eleccions europees amb les municipals i autonòmiques dificultarà orientar les mirades a Europa. Tanmateix, resulta fonamental que els ciutadans dipositem el nostre vot atenent al que representen aquestes eleccions europees. I ho hem de fer des d'una doble perspectiva.

D'una banda, entenent que està en joc la credibilitat i futur del projecte europeu, tal i com hem esmentat a l'inici d'aquesta Opinió. I, de l'altra, considerant que les polítiques europees són, també, nacionals i afecten directament al nostre benestar. Respondre a les exigències de l'economia,

fenomen migratori, medi ambient i canvi climàtic o seguretat depenen directament del que es decideixi a Brussel·les.

Però perquè els votants puguem fer aquesta elecció de forma fonamentada és indispensable que els partits polítics ofereixin propostes del seu projecte per a Europa. Aquesta és la petició que volem traslladar-los en aquesta Opinió.

Una oportunitat històrica per enfortir la presència i el paper d'Espanya en el funcionament i les polítiques de la Unió Europea

Des dels seus mateixos inicis, l'evolució del projecte europeu s'ha anat definint al voltant de dos grans països, Alemanya i França. Al costat d'ells, en circumstàncies diverses al llarg de la seva història, han jugat un paper rellevant altres països com Itàlia, Regne Unit o Espanya. L'ampliació a l'est va obrir a Polònia l'opció d'incorporar-se, aportant la sensibilitat centreeuropea, al nucli dur de la Unió.

En les actuals circumstàncies, Espanya ha de formar part activa d'aquesta coalició de països als quals correspon repensar el projecte europeu perquè respongui millor a les necessitats i aspiracions dels ciutadans en aquesta nova etapa històrica. L'europeisme compartit per la pràctica totalitat de partits polítics espanyols, així com la realitat social i econòmica del país, juntament amb la seva pròpia dimensió i pes demogràfic, avalen l'aspiració a aquest major protagonisme.

Coincidint les eleccions europees amb les setmanes transcendents per conformar una majoria al Parlament espanyol, l'agenda europea ha de ser objecte d'atenció prioritària. I el reforçament del paper d'Espanya a Europa ha de ser compartit per una àmplia majoria parlamentària, així com, també, pel món empresarial i les diverses entitats que conformen la societat civil.

És el moment de superar una contradicció sorprenent. D'una banda, el nostre sentiment europeista és dels més elevats i permanents d'entre els estats membre de la Unió, i seguim veient Europa com l'espai natural de creixement econòmic i cohesió social. Però, d'altra banda, fins ara hem renunciat voluntàriament a incidir en la realitat diària de Brussel·les. És el moment de saber elaborar un projecte espanyol per a Europa, com el tenen els països amb una més gran influència en el funcionament de la Unió.

En els propers cinc anys la Unió Europea ha de ser capaç de donar sentit a un projecte que no ha estat a l'altura de les expectatives dels seus ciutadans. I el primer pas és plantejar una legislatura que giri al voltant de dos grans eixos:

- Reforçar el paper de la Unió per defensar els valors i interessos europeus en un context internacional. En aquest sentit, la política antitrust en el camp de les grans tecnològiques, anteriorment mencionada, és un exemple paradigmàtic d'aquest objectiu. Avançar en matèries com ara la defensa comú i consolidar l'avui inacabat mercat únic reforçaria la nostra veu en el món.
- Donar resposta concreta a aquelles inquietuds ciutadanes que no poden ser plenament abordades a nivell exclusivament nacional. Ens referim a qüestions com immigració, seguretat o medi ambient.

Espanya, la seva política i la seva societat, té la gran oportunitat d'assumir un paper més rellevant en les institucions europees. I, al seu torn, Europa necessita veus com la nostra per assolir els objectius abans assenyalats.

Per tot això, el Cercle d'Economia, d'acord amb la seva tradició i personalitat més pròpia, pretén contribuir a l'enfortiment del projecte europeu, amenaçat per una crisi de legitimitat que ha afavorit l'eclosió d'un sentiment euroescèptic que ha arrelat arreu de la Unió. I, al seu torn, vol animar a institucions públiques i privades a fer sentir la seva veu a Europa.

Maig 2019